

Dramaet om landdistrikterne har brug for et skæbneomslag

Forsker trækker på den gamle græske filosof Aristoteles i forsøget på at skabe vækst.

Bruno Ingemann
brin@jfmедier.dk

Professor Egon Noe tager imod på hjemadressen, langt ude på landet, omgivet af landbrug og marker. Nærmeste større by er Viborg, men han er på vej til at flytte til Esbjerg, hvor han har overtaget ledelsen af Center for landdistriktsforening (CLF) ved Syddansk Universitet.

Vi skal snakke om Udkantsdanmark. Kan man få folk til at flytte tilbage, og hvad skal de leve af. Er det overhovedet muligt at vende udviklingen, som har sendt tusindvis af familier på en tilsyneladende ensrettet vej mod bycentrene?

Spørgsmålene er hørt før. Til gengæld er svaret anderledes.

- Jeg er optaget af fortællinger og af det, Aristoteles kaldte peripeti, det store vendepunkt i et drama, forklarer Egon Noe.

- Vi kender alle forfaldshistorien om den rådne banan, arbejdspladser der flytter, huse der ikke kan sælges, landbrug der bliver større og større.

- Vi skal have blik for, hvad er det der sker derude, hvilke aktiviteter og initiativer der bryder med forfaldsfortællingen.

Selvforsynende Samsø

Egon Noe har et par eksempler på den slags fortællinger:

- Samsø er et kendt eksempel, hvor satsningen på at være selvforsynende skabte grundlag for en helt anden udvikling på øen og helt anden fortælling.

Der bor omtrent 3.700 på Samsø, som nu er selvforsynende med elektricitet fra vindmøller og tæet på selvforsynende med varme.

Et andet eksempel er Gram Slot, som ejes af Sanne og Svend Brodersen. De driver i dag stedet som en kombination af økologisk landbrug og kulturinstitution.

- De har bygget kæmpevirksomhed op med mange ansatte. De har landbrug med specielle fødevarer, kulturelle aktiviteter, et stort samspil med befolkningen og samarbejde med idrætsforeninger om arrangementer.

- Det var et vendepunkt, da Brodersen købte Gram Slot. Det kunne godt have været en anden, som ville drive et stort, konventionelt landbrug, der havde købt ejendommen, og så ville der have været arbejde til nogle få personer. Nu er der måske 25-30 ansatte, fortæller Egon Noe.

Regeringen vil styrke mulighederne for vækst, beskæftigelse og bosætning i hele Danmark.

Vi har spurgt to forskere om deres syn på sagen.

Læs interviewet i dag med professor Egon Noe, centerleder for Center for landdistriktsforskning.

I morgen professor i økonomi ved RUC Jesper Jespersen.

Regeringsgrundlaget:

"Der er behov for at styrke mulighederne for vækst, beskæftigelse og bosætning i hele Danmark.

Derfor vil regeringen gennemføre den aftalte modernisering af planloven, så kommuner, erhvervsliv og borgere får bedre rammer for at udvikle byer, boliger og virksomheder til gavn for hele Danmark.

Det vil samtidig understøtte udviklingen uden for de største byer og i landdistrikterne."

finansieres i et samspil mellem Syddansk Universitet og erhvervsstyrelsen under Erhvervsministeriet, og det ligger allerede klart, at nogle af forskningsmidlerne næste år skal bruges til netop at se på de gode eksempler, fortæller Egon Noe:

- Det, vi skal i gang med, og den aftale, vi har med Erhvervsministeriet næste år, er at kigge på områder, hvor de har været særligt succesfulde i at fortælle en anden historie, der bryder med forfaldshistorierne.

- De klassiske teorier om iværksættere og markedsmekanismer understøtter den udvikling, vi allerede har. Det fører blandt andet til, at når nye innovative virksomheder vokser, får de brug for en professionalisering, som nogle gange leder hen til en konventionel tænkning, hvorved man smider hele den unikke idé ud.

- Men jeg kunne godt tænke mig, at vi er meget opmærksomme på noget helt andet, nogle der arbejder sammen på en helt nye måde. Det er sammenspillet, der skaber landdistriktsudviklingen, tilføjer han.

være større landbrug, som lejer jord ud til unge landmænd, der bygger specialproduktioner op.

- Nye organisations- og samarbejdsformer. Konkret, at man opretter fonde, som køber landbrugsjord op og organiserer, at unge kommer i gang.

Industri i landdistrikterne

Er landbruget det eneste?

- Værditilvæksten flytter man ind til byerne, fordi den sker i forarbejdningen. Men man kan flytte værditilvæksten derud, hvor jorden er ved at dyrke mere arbejdsintensivt, for eksempel økologiske frilandsgrise frem for almindelige grise. Det kræver flere arbejdspladser og giver højere værditilvækst i forhold til den enkelte gris. Det fører også til flere arbejdsomkostninger, men de bliver i lokalområdet.

- Hvad skulle rationalet være for at lægge industri i landdistrikterne? Selvfølgelig kan man placere industri derude, men de store industrier er jo flyttet væk derfra, men man kan gøre det ud fra en politisk beslutning.

- Det er helt klart at politik betyder noget her. Al ting skal centraliseres i dag. Og forfaldshistorien. Hvis vi har en fortælling om, at det går den vej, så er der heller ikke nogen der tør satse på det.

Er udflytning af statslige arbejdspladser ikke udtryk for en politisk vilje?

- Jo, det viser en politiske vilje. Men mange andre ting peger den modsatte retning. For eksempel de besparelser, der sker på de kommunale budgetter, og som forhindrer kommunerne i at udvikle landdistrikterne.

- En forhindring er også, at den viden og den ekspertise og den forståelse, vi har, langt hen af vejen knytter sig til den industrielle og urbane udvikling, men der mangler noget viden om landdistrikterne. Det er det, CLF arbejder med. At understøtte de folk, der arbejder med innovation og udvikling i landdistrikterne.

Den positive udvikling

Hvordan skaber man en positiv udviklingsudvikling i landdistrikterne?

- Det gør man ved, at de folk, der bor derude, har det godt og synes, det er et godt sted at være, at der er de faciliteter, der skal være.

- Der er ikke nogen lov om, at alle områder skal være lige tæt befolkede, men der må ikke være nogen områder, der forfalder. Det kræver,

Egon Noe skifter egene omkring Rødding i Midtjylland ud med en ny adresse for at komme tættere på Center for Landdistriktsforskning i Esbjerg. Foto: Scanpix

Landdistriktsforskning udsættes for konkurrence

Bruno Ingemann
brin@jfmедier.dk

Erhvervsministeriet har besluttet at fjerne den faste million-støtte til Center for Landdistriktsforskning.

I stedet skal centret kæmpe med andre aktører om bevillingerne.

Tidligere horte CLF under Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, men da det ministerium blev nedlagt sidste år, blev centret overført til Erhvervsministeriet. Og her vil man ikke yde fast støtte til forskning, forklarer vicedirektør Anders Hoffmann, Erhvervsstyrelsen:

- Det er et grundprincip. Vi er et erhvervsministerium, og vi yder ikke fast forskningsstøtte, siger han.

Hidtil har CLF modtaget to millioner kroner årligt i støtte fra Erhvervsministeriet, men over de kommende to år fjernes den faste støtte. Herefter skal CLF i konkurrence med andre give tilbud på de forskningsprojekter, som erhvervsstyrelsen sender i udbud.

Er det en kritik af det hidtidige arbejde i Center for landdistriktsforskning?

-Nej, det er det ikke. Jeg har sådan set forståelse for, at det set fra deres side er mindre rart, men set fra vores side med tanke på den samlede vidensproduktion, vi interesserer os for, kan det måske give bedre resultater, siger Anders Hoffmann.

Den kommende periode er der allerede indgået aftaler mellem erhvervsstyrelsen og CLF. Ifølge Anders Hoffmann er der især to områder, som centret skal undersøge:

- For det første vil vi gerne vide, om der i alle de initiativer, der tages rundt om, kan findes noget generelt, og er det nemt at sprede den viden til andre.

- For det andet, så oplever vi vel alle, når vi kommer rundt i landet, at der er nogle steder, hvor der bare føles rarere at være, hvor historien hænger sammen. Der er en identitet i byen eller på øen, hvor man er enige om, hvad man gør. Og hvad er det, der får folk til at støtte op om en fælles identitet og bruger den til at skabe flere arbejdspladser og øget bosætning? Det har vi netop snakket med centret om at få undersøgt.

FAKTA

ORDBOG

Aristoteles' græsk filosof, beskæftiger sig med tragedie, epos og komedie.

Peripeti: græsk for 'vendepunkt' eller 'skæbneomslag'. I dramaet et skift fra lykke til ulykke (tragedie) eller fra ulykke til lykke (komedie).

KILDE: DEN STORE DANSKE, GYLDENDAL

erhvervs muligheder og ved at gøre det attraktivt at flytte dertil. Man får en købmand til øen og finder ud af at samarbejde om tingene. Det ser vi blandt andet på Samsø, Fur og Læsø

- Hvis man tager udgangspunkt i ressourcerne, som er derude, så er det noget, der har med jord og vand at gøre. Jeg kan sagtens forestille mig, at der kan skabes job inden for greencare, det at nogen laver steder, hvor krigsveteraner og stressramte kan komme og få det bedre. Det ser vi allerede i blandt andet i Holland og Norge.

- Jeg tror ikke, det er et spørgsmål om at bygge en masse feriehoteller og badelande, for der konkurrerer man med en masse andre standardprodukter, men der skal skabes noget unikt, der knytter sig til området.

-Det skal også hænge sammen med, at der er skoler og veje, det er ikke nok bare at fokusere på de her initiativer. Og jeg tror også, at hvis man ser på områder hvor man lykkes med det her, så er der et samarbejde mellem det private og det offentlige.

at vi har blik for, at der ikke er nogle områder, der forfalder, og at vi tager os af de områder, der er i forfald.

- Der er interessant at se nogle af de her mindre øer, hvordan de i virkeligheden formår at skabe en værdi omkring det at bo på øen.

Hvad har de gjort på øerne?
- Man formår at skabe en fælles opbakning til, hvordan man får den her ø til at fungere med aktiviteter og

Egon Noe vil skabe flere positive fortællinger om landdistrikterne for at vende den negative udvikling. Foto: Scanpix

FAKTA

CLF

CLF: Center for landdistriktsforskning.

CLF's hovedformål er at bidrage til udvikling af bæredygtige landdistrikter med særligt sigte på den erhvervs mæssige udvikling og befolkningens levevilkår.

Bevillingsgivere er Erhvervsstyrelsen og Syddansk Universitet

KILDE: SYDDANSK UNIVERSITET